

DEĞERLER EĞİTİMİ

► **Değer :** Toplumun varlığını sağlayan büyük çoğunluk tarafından benimsenmiş ortak davranış biçimlerini oluşturan , kaynağını eğitim, sosyal, ekonomik, psikolojik, dini, ahlak sistemlerden alan bir davranış tarzıdır.

Bir çok tanımı vardır. Bunlardan bazıları;

📌 Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık olarak tanımlanmıştır

📌 Bir sosyal yapının varlık, birlik işleyiş ve devamının sebebi kabul edilen, tasvip ve teşvik gören , korunmaya çalışan inançlara denir

📌 Bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğunu hakkındaki inançtır.

📌 Eleştirilen niteliklerin genel adı olarak tanımlanır

📌 Belirli bir durumu diğerine tercih etme eğilimidir.

📌 Değerler eğitimin hedefi;

Söz konusu çevrede değerler oluşturmak ve değerlerini davranış haline getiren bireyler yetişmek olarak belirtilir.

NOT:

❑ Biz öğretmenler olarak, değerleri anlatmakla veya tanımlamakla elde edemeyiz. Ancak onlara doğrudan yaşanmalı, içselleştirmeli ve onlara ilişkin duygulara yer verilmeliyiz. Yani değerleri yasanılarak bir kimlik boyutuna dönüştürmeliyiz.

❑ Değerler eğer, eğitimin ön koşulu ise çocuğa özgür iradesini kullanacak bir ortam hazırlamalıyız.

❑ Baskı, dayatma ve koşullandırma ile yapılan eğitim , çocuğun kendinden çok başkalarının isteklerini gerçekleştirme işlevine sahip olur.

📌 Değerler, eğitimin farklı yaşlardaki öğrencilere, onların pedagojik ihtiyaçları , duygusal ve zihinsel gelişimleri dikkate alarak farklı metot ve içeriklerle verilmesi gerekir.

📌 **Değerler eğitimi üzerinde durulması gereken hassas bir iştir.**

📌 Yanlış bir uygulama, verilmek istenen değer öğrenci tarafından yanlış algılanmasına sebep olabilmektedir. Bu nedenle değerler eğitimi sürecinin başarıya ulaşabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Bu hususlar şöyle sıralanmıştır

📌 Öğrencilere bireysel değer sistemlerinin yerleşmesi konusunda birçok materyal ve strateji ortaya çıkarmak,

📌 Değerlerin yerleşmesi için oluşturulan materyal ve yöntemleri etkili bir şekilde kullanımı konusunda birçok tecrübeli eğitmenin istekli olması,

📌 Değerler kavramının yeniden inşası için çeşitli fikirlerin geliştirilmesi.

📌 Bazı değerlerin anlaşılması ve öğrenciye kazandırılması için ilgili biyografilerin derlenmesi,

📌 Değerler eğitimi kapsamında insanlığa nasıl faydalı olunabileceğini öğretmek adına bireyin sosyal ilişkilere tabi tutulması,

📌 İnsanları değerler eğitimi alanında yapılan araştırmalar ve çalışmalar hakkında bilgilendirmek.

1- Değerlerin Özellikleri :

📌 1. **Değerler paylaşılr**

📌 Çünkü değerler toplum tarafından kabul görmekte ve benimsenmektedir.

📌 2. **Değerler ciddiye alınırlar.**

📌 Çünkü değerler toplumca benimsendiği ve insanların yaşamına etki ettiği için önemsenmekte ve korunmaktadır.

📌 3. **Değerler coşkuyla birlikte bulunurlar.**

📌 Çünkü bazı kişiler değerler için fedakarlık yapabilir ve bazı değerlerin yaşaması için kendilerinden taviz verebilir.

📌 4. **Değerler soyutlanabilirler.**

📌 Çünkü kişiler arası uzlaşma gerektirdiği için kavramsal olarak diğer nesnelerden ve bazı toplumsal unsurlardan soyutlanabilirler.

📌 5. **Değerler bir inançtır.**

📌 Çünkü değerler diğer inançlarda olduğu gibi bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutlara sahiptir.

📌 6. **Değerler bir tercihtir.**

📌 Çünkü bazı değerler toplumsal yaşam içerisinde herhangi bir sorgulama olmaksızın kabul görürken bazı değerlerde kişilerin tercihi sonucu oluşur

✦ Değerler tarihi birikimlerden ve köklü inançlardan oluşur

✦ Üzerine görüş birliğine varılmış, toplum ya da bireylerden tarafından benimsenen bütünleyici ve birleştirici olgulardır

✦ Toplum yaşamı kontrol etme ve düzenleme rolleri vardır

✦ Toplumsal ihtiyaçlar karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan karar verme ölçütleri dir

✦ Arzu edilebilir sonuç , durum ve davranışlarla ilgilidir

✦ Kültürü geliştirir ve devamlılığı sağlar

✦ Tutum ve davranışların alt yapısını oluşturur

✦ Çevreyle etkileşim sonucunda işlevsellik kazanır.

✦ Amaç, yön ve rol belirlemede, davranış ve olayların seçimi veya değerlendirmesinde yol göstericidir.

✦ Farklılıkların çarpıştığı nokta da ortak nokta da anlaşma zemini oluştururlar

✓ Değerlerin Özellikleri (Schwartz) :

- ✦ 1. Değerler duygulara bağlı inançlardır.
- ✦ 2. İstendik amaçlara gönderme yaparlar
- ✦ 3. Belirli davranış ve durumların üstündedir.
- ✦ 4. Standartlar ya da ölçütler olarak işlev görür.
- ✦ 5. Önemleri temelinde bir sıraya konurlar.
- ✦ 6. Davranışa rehberlik eder

✓ 2- Değerlerin Temel İşlevleri:

- ✦ 1. Bireylerin sosyal statülerinin belirlenmesinde bir araç olarak kullanılır
- ✦ 2. Rollerin seçilmesine ve gerçekleşmesine rehberlik eder.
- ✦ 3. Kişilerin dikkatini yararlı ve önemli olarak görülen maddi kültür nesneleri üzerinde yoğunlaştırır
- ✦ 4. İdeal düşünme ve davranma yollarını gösterir. Böylece insanlar hareket ve düşüncelerini en iyi hangi yolla gösterebileceklerini kavrarlar.
- ✦ 5. Sosyal kontrol ve baskının araçlarıdır.
- ✦ 6. Onaylanmayan davranışları engeller, utanma ve suçluluk duygularının anlaşılabilmesini sağlar
- ✦ 7. Dayanışma aracı olarak görülebilir.

NOT:

Değerlerin ortaya çıkmasında en önemli unsur "*Sosyal Onay*" kavramıdır. Çünkü onaylanan davranış ilerleyen zamanlarda değere dönüşmekte ve bir süre sonra toplumsal yaşamda yerleşmeye başlamaktadır.

📍 Değişen koşullarla birlikte zaman içinde değerler de değişebilmektedir. Yani değerlerin durağanlığından söz edilemez ve iki farklı toplumda kültürel , sosyo-ekonomik değişkenlere bağlı olarak farklı değer yargıları ortaya çıkabilir.

📍 Kinnier, Kernes ve Dautheribes dünyada insanların inandığı tüm dinler, laik kurumlar ve uluslar arası kuruluşlarla ilgili dokümanları inceleyerek *evrensel çekirdek ahlaki değerlerin listesini çıkarmışlardır.*

► Buna göre herkes için ortak kabul edilebilecek değerler şunlardır ;

- ✦ 1. Gerçeği arama
- ✦ 2. Adaleti arama
- ✦ 3. Kendini koruma
- ✦ 4. Kendine saygı gösterme
- ✦ 5. Kendini övmeme ve benmerkezci olmama
- ✦ 6. Davranışlarından sorumlu olma
- ✦ 7. Vicdanına göre hareket etme
- ✦ 8. İnsanlar arasındaki bağımlılığa saygılı olma
- ✦ 9. Başkalarına yardım etme
- ✦ 10. Saygılı, hoşgörülü ve bağışlayıcı olma
- ✦ 11. Başkalarına zarar vermeme
- ✦ 12. Çevreyi ve diğer canlıları koruma

3- Değerlerin Sınıflandırılması

Bilinen ve en çok kullanılan 4 değer

► 1- *Nelson'e* göre değerler

- ✦ Bireysel
- ✦ Grup
- ✦ Sosyal

► 2- *Rokeach* göre değerler

- ✦ Amaç
- ✦ Araç

► 3- *Spranger* e göre değerler

- ✦ 1- Bilimsel
- ✦ 2- Ekonomik
- ✦ 3- Estetik
- ✦ 4- Sosyal
- ✦ 5- Politik
- ✦ 6- Dini

► 4- *Shawartz e* göre değerler

- ✦ 1- Güç
- ✦ 2- Başarı
- ✦ 3- Hazcılık
- ✦ 4- Uyarılım
- ✦ 5- Öz yönetim
- ✦ 6- Evrenselcilik
- ✦ 7 - iyi severlik
- ✦ 8- Geleneksellik
- ✦ 9- uyarma
- ✦ 10- Güvenlik

4-Değer Yaklaşımları

- ☐ 1-Degerlerin **doğrudan öğretimi** yaklaşımı
 - 👉 Telkin yaklaşımı
 - 👉 Davranış değiştirme yaklaşımı
- ☐ 2- Değerleri **Belirginleştirme yaklaşımı** / Açıklama yaklaşımı
- ☐ 3- Değer **Analizi yaklaşımı**
- ☐ 4- **Bütüncül yaklaşım**
- ☐ 5- Gizil güç : **Örtük Program**
- ☐ 6- **Karakter Eğitimi**
- ☐ 7- **Eylem- Davranış** (Yaparak yaşayarak öğrenme)

5- Değer Eğitiminde 4 Temel Süreç

- 👉 1- Akıl yürütme ve mantığı teşvik etme
- 👉 2- Empati geliştirme
- 👉 3- Benlik saygısı (özsaygı) geliştirme
- 👉 4- İş Birliği geliştirme

6-Değerler Eğitimin Felsefi Temelleri

1- İdealizm	👉 Sokrates / Platon
2- Realizim	👉 Aristo
3- Ödev Ahlakı	👉 Kant
4- Sosyal Adalar	👉 John Rawls
5-Pragmatizm / Faydacılık	👉 Bentham-Mill-Hume

7- Değerler Eğitimi Uygulamaları

- 👉 1- Sınıf İçi Etkinlikleri
- 👉 2- Okul İçi Etkinlikler
- 👉 3- Allee Yönelik Etkinlikler

8-Okulda Değer Eğitimi Etkileyen Unsurlar

- Okulun
- 👉 Fiziki yapısı
 - 👉 Sosyal yapısı
 - 👉 İdari yapısı
 - 👉 Kültürü

9-Evrensel Değerler

Evrensel Değerler (Robert Edgeton)

Robert Edgeron'ın 300 uygarlığı inceleyerek tespit ettiği ve genel olarak 6 madde de ifade ettiği evrensel değerler

- 👉 1-Gerceğe saygı: 👉 **Bilime Saygılı olmak**
- 👉 2-Kişisel Bütünlük; 👉 **Özü Sözü bir olmak**
- 👉 3-Hakkaniyet ve Adalet 👉 **Haklı olana hakkını vermek**
- 👉 4-İnsan Onuruna Saygı: 👉 **Astlara saygı duy**
- 👉 5-Sevgi: 👉 **(Sev)**
- 👉 6-Evrensel Değer :

Unesco'nun **yaşayan değerler eğitimi programında** yer verilen evrensel değerler olarak kabul edilen 12 evrensel değerler

- 👉 1- işbirliği,
- 👉 2- mutluluk,
- 👉 3- dürüstlük,
- 👉 4- alçakgönüllülük/tevazu,
- 👉 5- barış,
- 👉 6- sevgi,
- 👉 7- saygı,
- 👉 8- sorumluluk,
- 👉 9- sadelik,
- 👉 10- hoşgörü/tolerans,
- 👉 11- özgürlük
- 👉 12- birlik/dayanışma

12 evrensel **değerleri seçilmiştir**

Kök Değerlerimiz

10-Kök Değerlerimiz

1- Adalet

✎ Adil olma, Eşit davranma

2-Dostluk

✎ Digerkamlik, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olan, vefalı olma, yardımlaşma

3-Dürüstlük

✎ açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma

4-Öz denetim

✎ Davranışları kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme

5-Sabır

✎ Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme,

6-Saygı

✎ Alçak gönüllü olma, başkalarını kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabın konumu, özellikleri ve durumunu gözetme

7-Sevgi

✎ Aile birliğine önem verme, fedakarlık yapma, güven duyma, merhamet olma, vefalı olma

8-Sorumluluk

✎ Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma ; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme

9-Vatanseverlik

✎ Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık duyma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme

10-Yardımseverlik

✎ Cömert olma, İş birliği yapma, merhamet olma, misafirperver olma, paylaşma

11-MEB Programında Belirlenen 8 Yeterlilikler ...

✎ 1- Ana dilde İletişim

✎ 2- Yabancı dilde iletişim

✎ 3-Matematik, Fen ve Teknolojik Temel Yeterlilikler

✎ 4-Dijital Yeterlilikler

✎ 5-Öğrenmeye Öğrenme

✎ 6-Sosyal ve Beşeri Yeterlilikler

✎ 7-Girişimcilik

✎ 8-Kültürel Bilinç ve İfade

2022 – 2023 Eğitim Öğretim Yılı
Kök Değerler Uygulama Takvimi

ADALET	1	ARALIK 2022
DOSTLUK	2	
DÜRÜSTLÜK	3	OCAK 2023
ÖZ DENETİM	4	
SABIR	5	ŞUBAT 2023
SAYGI	6	MART 2023
SEVGİ	7	
SORUMLULUK	8	NİSAN 2023
VATANSEVERLİK	9	MAYIS 2023
YARDIMSEVERLİK	10	HAZİRAN 2023

10 Temel Değer Tipi (Schwartz) :

- * Güç
- * Hazcılık
- * Uyarılım
- * Evrenselcilik
- * Geleneksellik
- * Başarı
- * Uyma
- * Öz Yönelim
- * İyilikseverlik
- * Güvenlik

- Evrensel Değerler
- Kişisel Değerler
- Toplumsal Değerler

Değerlerin Sınıflandırılması:

□1. Evrensel Değerler :

Dünyanın her yerinde geçerli olan ve paylaşılan değerlerdir. İnsan onuru, temel haklara saygı, iyi vatandaşlık vb.

□2. Kişisel Değerler :

İdealleri, kavramları ve kişinin yaşamında önem verdiği öğeleri anlatmaktadır. Kibar olmak, özgürlük, güzel bir dünya, başarılı olmak, dürüst olmak, hırslı olmak vb

□3. Toplumsal Değerler :

Bir toplumun yaşama stilini belirleyen en önemli ölçütlerden biridir ve toplumsal yapıyı yönlendirir.

Türkiye ' de geleneksel toplumun temel öğelerini oluşturan aile, din, ordu gibi kurumların hala toplumsal değer sisteminin odak noktası olması, kaderciliğin giderek azalması vb.

Değerler Sınıflarda yapılan çalışmalar, okulun ve toplumun etkinlikleri, ayrıca ilişkiler yoluyla öğretilir.

Bu bağlamda değerlerin kazandırılması sürecinde ;

1. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin model olacak davranışlar sergilemesi
2. Sınıfta ve okulda olumlu bir iklimin oluşturulması
3. Öğrencilere sorumluluk verilmesi
4. Öğrencilerin kişilik ve benlik gelişimine dikkat edilmesi
5. Öğrencilerin olumsuz davranışları yerine olumlu davranışlarına odaklanması
6. Olumlu davranışların pekiştirilmesi, olumsuz davranışlara uygun müdahalede bulunulması
7. Öğrencilerin doğru örneklerle tanışmasının sağlanması
8. Öğrencilerin özdeşim duyduğu kişi. Karakter ya da olayların iyi analiz edilmesi
9. Öğrencilerin gelişimsel özelliklerine dikkat edilmesi, uygun yaklaşımlar ve yöntemlerle öğrenciye yönelim gösterilmesi
10. Ceza ve yasaklama anlayışı yerine öğrencilere kendilerini ifade etme imkanı sağlanması
11. Pedagojik ve bilimsel davranış değiştirme yöntemlerinden yararlanılması
12. Öğrencilerin karar alma süreçlerine dahil edilmesi
13. Okulda sosyal etkinliklere ağırlık verilmesi, her öğrencinin bu aktivitelerde yer almasının sağlanması
14. Öğrenciler ve ilgili diğer kişilerle ortaklaşa çalışmalar yapılması
15. Sınıflarda değerleri kazandıracak etkinlikler yapılması

NOT :

Değerler eğitiminin doğasında başkalarına yardım etmek ve başkalarını gözetmek vardır

✓ Değer Öğretimi Yaklaşımları:

✦ 1. Değerlerin Doğrudan Öğretimi :

- ✎ • Wilson
- ✎ • Öğretmen merkezlidir.
- ✎ • Anlatım, gösterme, alıştırma, tekrar, soru sorma gibi yöntemler vardır.
- ✎ • Tümdengelimci bir yapıya sahiptir.
- ✎ • Değerler eğitimi sürecinde önce kural veya genellemeler sunulur, sonrasında yapılan etkinlikler ve örneklerle bu kural ya da genellemeler desteklenir.
- ✎ • Öğrenci katılımı önemlidir.
- ✎ • Öğrenciye kazandırılacak değerler ile ilgili bir zaman planlaması yapılır sonrasında da öğrenci performansı izlenir.
- ✎ • Wilson değerlerin tek başına bir konu olarak ele alınmasını savunmuş değer ve ahlak eğitiminin ders programlarının bir yan ürünü olarak ele alınmasına karşı çıkmıştır.
- ✎ • Bu yaklaşımda öğrencileri değerleri öğrenciler seçmemekte, öğretmenler tarafından belirlenen değerlerin öğretimi gerçekleştirilmektedir.

• 2 yöntemden oluşmaktadır.

►a. Telkin yaklaşımı :

Öğretmenler ve yetişkinler tarafından öğrencilere değerler anlatılmakta, öğrencilerin ikna edilmesi sağlanmakta, tekrar ettirme yoluyla nelerin öğrenileceği üzerinde durulmaktadır.

►b. Davranış değiştirme :

Skinner tarafından ortaya konan bu yöntem, pekiştirme mantığını içerir. Olumlu ve onaylanan davranışları pekiştirme, onaylanmayan davranışları görmezden gelme ve cezalandırma üzerinde durmaktadır.

✦ 2. Değerleri Belirginleştirme Yaklaşımı :

- 🔗 • Bu yaklaşım John Dewey ve Hümanizm den etkilenmiştir.
- 🔗 • Rath, Harmin, Simon tarafından geliştirilmiştir.
- 🔗 • Temel amaç öğrencilerin duygu ve düşüncelerinin farkına varmalarını ve değerlerini belirlemelerini sağlamaktır.
- 🔗 • Öğrenci merkezlidir.
- 🔗 • Öğrenci hangi değere sahip olması gerektiğine kendisi karar verir
- 🔗 • İkna etme ve zorlama yoktur.
- 🔗 • 3 farklı basamaktan oluşur

👉 **a. Seçme** : Çocuklar özgürce değer seçimi için cesaretlendirilir.

👉 **b. Ödüllendirilme** : Çocuk yapmış olduğu seçimle ilgili mutlu ve tatmin olmalı

👉 **c. Davranmak** : Çocuğun seçtiği değerle yaşanan değer arasında uyum olmalı, çocuk tutarlı olmaya özendirilmeli, çocuğun değere uygun hareket edebilmesi için ona yardımcı olunmalı ve uygun ortamlar hazırlanmalı

🚩 3. Değer Analizi Yaklaşımı

📌 • Amerikan Sosyal Bilgiler Ulusal Kurulu tarafından geliştirilmiştir.

📌 • Amaç öğrencilerin karşılaştıkları değerler hakkında karar verebilmek için bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanabilmelerini sağlamaktır.

📌 • Değerlerin belirlenmesi sürecinde eleştirel düşünme yeteneğinin kullanılması gerekir

📌 • Zihinsel süreçlere, mantığa ve bilimsel araştırmalara odaklanmak gerekir

📌 • Değerlerle ilgili sorunlarla baş başa kalan öğrenci duygularını olaya dahil etmeden mantıklı karar almaya çalışır

🚩 4. Bütüncül Yaklaşım

(Kohlberg ` in Adil Topluluk Okulları) :

📌 • Kohlberg ahlaki gelişim kuramında insanların 3 ahlaki gelişim evresinden geçtiğini savunur.

Bunlar ;

👉 **a. Gelenek Öncesi Düzey**

- Ceza ve itaat
- Saf çıkarıcı eğilim

👉 **b. Geleneksel Düzey**

- İyi çocuk eğilimi
- Kanun ve düzen eğilimi

👉 **c. Gelenek Sonrası Düzey**

- Toplumsal sözleşme
- Evrensel ahlak

📌 • Bu yaklaşımda değer öğretimi sürecinde öğrencinin düşünme ve muhakeme yapabilme gücünü edinmesi üzerinde durulmaktadır.

📌 • Öğretmenin yargısı tek ölçüt olarak görülmez, farklı görüşlerden biri olarak sunulur.

📌 • Öğrenciler bazı ahlaki yargıların diğerlerinden daha yeterli olduğu gerçeğine, farklı yargı nedenlerini inceleyerek kendi akıl yürütmeleri sonucunda ulaşmaktadır.

📌 • Toplum ve okulların arzu ettikleri değerleri öğrencilere kazandırmak ve kazandırılan bu değerleri sürdürmek gerekir.

📌 • Okulların önermiş olduğu değerler eşsiz ve temel değerlerdir.

📌 • Okullarda uyulması gereken tüm kurallar ve benimsenecek değerler bütün personelin katılımıyla demokratik bir şekilde belirlenmelidir.

📌 • Bu yaklaşımda çocukların çeşitli ahlak düzeylerini tartışmadan ahlak düzeylerini yükseltmeyeceği üzerinde durulmakta, demokratik bir ortamda çeşitli ahlaki yargıların tartışılması, düşünme ve muhakeme süreçlerinin kullanılarak karara varılması üzerinde durulmaktadır.

🚩 5. Gizilgüç (Örtük Program)

📌 • Resmi olarak açıkça belirlenmeyen, yazılı olmayan ve ders dışı etkinlikleri de içine alan programlardır.

📌 • Bu yaklaşımı savunan bilim adamları öğrencilerin çok azının değerleri resmi programlardan öğrendiğini değerler eğitiminde örtük programların daha işlevsel olduğunu savunmaktadır.

📌 Bu nedenle değerlerin kazandırılmasında bir ders veya konu olarak değerlere yer verilmesi çok gerekli değildir.

🚩 6. Karakter Eğitimi

• Örtük ya da resmi program aracılığıyla çocuk ve gençlere temel insani değerleri kazandırma, onlara sorumluluk sahibi olma, değerlere karşı duyarlılık sahibi olma ve bunları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olma olarak ifade edilebilir.

👉 • Temel ahlaki değerleri teşvik eder.

👉 • Okul insancıl ve şefkatli bir topluluk olmalıdır.

👉 • Öğrencileri merkeze alır.

👉 • İç güdümlü bir motivasyon geliştirmeyi amaçlar

👉 • Tüm okul personeli aynı temle değerlere bağlı bir öğrenme ve ahlak topluluğu olmalıdır.

👉 • Ebeveynler ve çevrede sürece katılmalı

7. Gözlem Yoluyla Öğrenme :

- Öğrencilerden hayatında önemli olan bir kişinin olumlu özelliklerini gözlemesi istenmelidir.
- Öğrencilerden kendi değerleriyle gözlediği kişinin değerlerini karşılaştırmalarını sağlayacak ifadeler yer verilmelidir.
- Model alınan kişinin görüşlerinin anlaşılmasına yönelik yönlendirmelere yer verilmelidir.
- Model alınan kişinin baskın özelliklerinin ne olduğu not edilmelidir.
- Gözlem notları sınıfta tartışılmalıdır.

8. Model Olma

Değer Eğitiminde önemli olan unsurlardan biri de öğretmenin sınıf içindeki rolüdür.

- ☐ Öğretmenler öğrencilere ahlaki sorumluluk ile neyin iyi veya neyin kötü olduğunu onlara öğretmekte sorumludur.
- ☐ Bunu sağlamada ise hoşgörü, sıcak ve kibar davranışlar sergileyerek öğrencilere değerleri öğretebilir

9. Hizmet Ederek Öğrenme :

- ☐ Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri için kullanılması gereken bir yaklaşımdır.

✓ Okullarda Değerler Eğitimi :

- ✦ Okullarda bir değer kazandırılması için ;
- ✦ Geleneksel değer telkin yöntemi
- ✦ Değer açıklama yöntemi
- ✦ Ahlaki muhakeme ve değer analizi yaklaşımları kullanılabilir.

✦ Okullarda değerler eğitiminin öğretimi için ;

- ✦ Yaşamdan örnekler verme,
- ✦ Atasözleri ve deyimlerden yararlanma,
- ✦ Örnek öğrencileri model gösterme,
- ✦ Öğrencilere model olma,
- ✦ Belirli gün ve haftalardan yararlanma,
- Drama
- Güncel olaylar
- Empati
- Benzetme
- Yakın çevreden örnekler
- Aile
- Diğer derslerden yararlanma
- Sivil toplum kuruluşları, dernek ve vakıfların yaptıkları çalışmaları örnek gösterme
- Sınıf dışı etkinliklerden yararlanma vb. etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

Bunların dışında ;

- Sınıflarda güzel davranış ağaçları oluşturmak
- Biyografiler, hikayeler ve tarihi kahramanlar, çevre gezileri gibi etkinlikler
- Şiir ve resim yarışmaları
- Paneller
- Kulüp çalışmaları
- Ahlaki ikilem durumları sunularak tartışma ortamı sağlamak gibi etkinlikler de düzenlenebilir.

Önceki müfredatlardan farklı olarak değerler eğitimi müfredatın ana odağı olmuştur ve kazandırılması gereken milli, manevi ve evrensel değerler 10 başlık altında toplanmıştır.

Bu değerlere ilişkin tutum ve davranışlar ;

- Değer eğitiminin bütün eğitimin nihai gayesi olduğu, ayrı bir konu olarak görülmemesi gerektiği, bu bakımdan okullar ve öğretmenlerin değerleri müfredatın bütünleyici bir parçası olarak ele alması ve uygun yaklaşımları kullanarak öğrencilere kazandırması
- Öğrencilere okul içinde ve dışında değerleri pratiğe dönüştürmeleri için uygun ve etkili fırsatlar sağlanması
- Öğrencilerin akıl yürütme, sorgulama, araştırma, yorum yapma, bağlantı kurma ve değerlendirme becerilerini kullanabilecekleri drama, rol yapma vb. çalışmaların Yapılması
- Öğrencilerin kendilerini güvende hissedebilecekleri destekleyici, toplum bilincini geliştiren, karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan bir sınıf ortamı oluşturulması
- Değerlerin aktarılmasının sadece sınıf veya okul ortamı ile sınırlı kalmaması, okul-aile işbirliğinin sağlanması gereklidir

Rokeach göre değerler

Amaç Değerler: Nihai amacı göstermekte ve sonuçta ne olması beklendiğinin ifadesidir.

Araç Değerler: Çoğunlukla amaç değerlere ulaşmada kişiye yardımcı olması beklenen değer.

10- Değerler Eğitimin Felsefi Temelleri

REALİZM: Erdem, gerçek yaşamdaki bilgelikle mümkündür.

PRAGMATİZM: Fayda getiren davranışlar değerlidir.

ÖDEV AHLAKI: Bir insan bir şeyi evrensel bir kural olarak diğerleri de yapacaksa yapmalıdır.

SOSYAL ADALET: Toplumun en alt tabakasında olanların refahını ve iyiliğini artıran şeyler adildir.

11- DEĞERLER EĞİTİMİ YÖNERGESİ

- Anayasaya bağı
- Milli manevi kültürü tanımları
- Toplumsal sorunlara çözüm yolları bulma
- Öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırma
- Türk dilini sevmeye ve dildeki yozlaşmanın önüne geçme

12. DEĞERLER EĞİTİMİ OKUL YÜRÜTME KURULU

- θ Okul müdürü veya sorumlu müdür yardımcısı başkanlığında
- o Rehber Öğretmenler
- o Her sınıf seviyesinde bir sınıf rehber öğretmeni
- o Okul aile birliğinden bir kişi
- o Okul öğrenci temsilcisi

13. DEĞERLERİN FELSEFİ TEMELLERİ

İDEALİZM:

Değerler mutlak ve değiştirilemez evrenseldir.

REALİZM:

Erdem, gerçek yaşamdaki bilgelikle mümkündür.

PRAGMATİZM:

Fayda getiren davranışlar değerlidir.

ÖDEV AHLAKI:

Bir insan bir şeyi evrensel bir kural olarak değerleri de yapacaksa yapmalıdır.

SOSYAL ADALET:

Toplumun en alt tabakasında olanların refahını ve iyiliğini artıran şeyler adildir

DEĞERLERİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Kişilerin arzu ve istekleri için *referans noktasıdır.*
- Kültür içinde *şekillenir.*
- İnsanlarla *özdeşleşmiştir.*
- Kişilerin *şahsiyetinin* bir parçasıdır.
- Değerler *kültürün* bir parçasıdır.
- Değerler *paylaşırlar.*
- Değerler bireyin hem *zihinsel* hem *duygusal* yönünü ifade eder.
- Değerler *ciddiye* alınırlar.
- Değerler *soyutlanabilirler.*
- Değerler *çoşkuyla* beraber bulunurlar
- Değerler *kalıcıdır.*
- Değerler *inançtır.*
- Değerler *tercihtir.*

DEĞERLERİN TEMEL İŞLEVLERİ

- ⊞ Rollerin seçilmesine *rehberlik eder.*
- ⊞ Kişilerin dikkatini belirli *öğelere odaklar.*
- ⊞ Değerler sosyal *kontrolün araçlarıdır.*
- ⊞ Değerler onaylanmayan *davranışları engeller.*
- ⊞ Değerler aynı zamanda bir *dayanışma aracıdır.*
- ⊞ Değerlerin yerleşmesinde *sosyal onay önemlidir.*
- Çünkü toplumun onayladığı *değer kabul görür.*
- ⊞ Değerler durağan *değildir.*

DEĞERLERİN SINIFLANDIRILMASI

- o ESTETİK }
- o EKONOMİK }
- o SİYASAL }
- o SOSYAL }
- o BİLİMSEL }
- o DİNİ }

İlker ÖZTÜRK

1. DEĞER TELKİNİ YAKLAŞIMI	2. DEĞER AÇIKLAMA YAKLAŞIMI (DEĞERLERİ BELİRGİNLEŞTİRME)	3. DEĞER ANALİZİ YAKLAŞIMI (GÖRÜŞ GELİŞTİRME)	4. EYLEM ÖĞRENME YAKLAŞIMI
➤ Tekrar ve tavsiye anahtar kelimelerdir. ➤ Kasıtlı ve istendik davranış vardır. ➤ Geleneksel ve öğretmen merkezlidir. ➤ Direkt değer öğretilir. ➤ Model olma vardır. ➤ Ödüllendirme vardır. ➤ Öğrenciyi ikna etme önemlidir.	➤ Özgürce seçim anahtar kelimedir. ➤ Üç aşaması vardır: 1. Seçme 2. Ödüllendirme 3. Davranışı harekete geçirme ➤ Öğrenci merkezlidir. ➤ Düşünmeye teşvik eder. ➤ Öğretmen rehberdir. ➤ Kendi değerlerinin farkına varır. ➤ İkna ve zorlama yoktur. ➤ Telkin ve empozeye karşıdır.	➤ Problem çözme basamakları önemlidir. ➤ Hipotez, veri toplama, yöntem anahtar kelimelerdir. ➤ Duygusal olmadan akılcı yollarla değerler kazandırılmaya çalışılır. ➤ Mantığa ve bilimsel araştırmalara odaklanır.	➤ Sosyal çalışmalar, projeler anahtar kelimelerdir. ➤ Giriş - işlem - süreç - kontrol diye dönemleri vardır. ➤ Harekete geçmek, davranışa dökmek, pratik uygulama. ➤ öğrenciye değer direkt hayatın içinden öğretilir.

Birlikte, En Doğruya

5. AHLAKİ MUHAKEME YAKLAŞIMI (KOHLEBERG)	6. GÖZLEM YOLULA DEĞER ÖĞRETİMİ YAKLAŞIMI (SOSYAL ÖĞRENME)	7. DAVRANIŞ DEĞİŞTİRME YAKLAŞIMI	8. ÖRTÜK PROGRAM İLE DEĞERLER ÖĞRETİMİ YAKLAŞIMI
➤ BÜTÜNCÜL YAKLAŞIM ➤ BİLİŞSEL GELİŞİMSEL ➤ Ahlaki ikilem ➤ Neden sorusu önemlidir. ➤ Öğrenciler ikilemde bırakılır. Tartışma ve muhakeme yapılarak öğrenilir. ➤ Öğrenci merkezlidir. • Gelenek Öncesi	➤ Model alma anahtar kelimedir. ➤ Öğrenci gözlemleyendir. ➤ Model analizi, medya analizi, hayvanların en önemli özelliği analizi yapılabilir. ➤ Öğrenciye örnek olabilecek kişiyi takip etmesi önerilebilir.	➤ Skinner ➤ Ödül ve ceza ➤ Olumlu davranışa ödül, olumsuz ceza mantığına dayanır.	➤ Okuldaki fotoğraflar, duvar resimleri, büstler, bayraklar örtük programına girerler.